

دارایی های رضا شاه در بانکهای خارج از ایران

۳۱ اردیبهشت ۱۳۹۴ ساعت ۲۲:۳۵

موضوع وجوهی که شاه سابق [رضاخان] در بانکهای بیگانه دارد مسکوت و لاینحل مانده، معذالک مطلب به قدری مهم است که شایسته بود افکار عمومی و جراید بیشتر در این باره موشکافی کنند

موضوع وجوهی که شاه سابق [رضاخان] در بانکهای بیگانه دارد مسکوت و لاینحل مانده، معذالک مطلب به قدری مهم است که شایسته بود افکار عمومی و جراید بیشتر در این باره موشکافی کنند. چهارده سال پیش نگارنده در یکی از مجلات مالی انگلیسی زبان خواندم که شاه سابق [رضاخان] را جزو بزرگترین ثروتمندان جهان نام برده و مبنای این ادعا را مبلغ هنگفتی که مشار الیه در بانکهای آمریکا داشت ، قرار داده بود.

مجله مزبور در آن زمان (۱۳۳۸) این مبلغ را به شصت و دو میلیون دلار تخمین میزده بعدها مبالغ گزاف دیگری به این مبلغ افزوده شد. میدانیم که حرص تصرف و غصب اموال مردم بعد از آن تاریخ آغاز گشت و املاک «خریداری» عواید سرشاری می آورد. عواید املاک سلطنتی در سال آخر ۱۳۲۰ بقرار برآورد خبرگان به سالی هفتاد میلیون بالغ میگشت. یکی از مطلعین که از طرف وزارت کشاورزی در آن اوان در املاک شاهی مازندران کار میکرد اظهار می دارد که عواید حاصل از فروش هر محصولی در یک بانک جداگانه بیگانه گذاشته میشد - مثلا عواید فروش روغن و لبنیات در یک بانک - عواید فروش برنج در یک بانک دیگر و قس علیهذا و الخ ، ...

هفتاد میلیون تومان حد متوسط عایدات املاک در سنوات اخیر بود. با در نظر گرفتن طرز خرید املاک از این مبلغ هر ساله وجه ناچیزی که از سه الی چهار میلیون تومان تجاوز نمی کرد صرف خرید املاک جدید و جواهرات و مستغلات و غیره می گشت (مخارج ساختمان های قصرها و مستغلات شهری را چنانکه می دانیم شهرداری و یا دوائر مختلفه وزارت جنگ متعهد بودند) و بقیه راه بانک های بیگانه را پیش می گرفت. برای اینکه برای صدور و خروج این سرمایه های هنگفت اشکالی وجود نداشته باشد شاه سابق همیشه ساعی بود روسای کل بانک ملی و کمیسیون های ارز از قره نوکرهای محل اطمینان یا تازه به دوران رسیده هایی که برای جاه و جلال آماده به هر کاری باشند انتخاب می شوند.

به این طریق با استفاده از محدودیت هایی که برای دیگران وجود داشت سرمایه های مزبور که در سال به شصت میلیون تومان یا قریب بیست و پنج میلیون دلار بالغ می گشت بدون اینکه اثری در دفاتر بانک کمیسیون ارز باقی بگذارد به اشکال مختلفه از ایران

صادر و در بانکهای خارجه به ویژه آمریکا سپرده می‌شد.

عده‌ای معتقدند که یکی از علل محاکمه و محکومیت و برکنار کردن دکتر لیندن بلات و همکارانش هم این بود که دست شاه برای صادر کردن پول باز باشد و نامحرم پس به اسرار مگو نبرد. از قرار مسموع بابت حق العمل خرید کارخانه ذوب آهن هم مبلغ گزافی از [شرکت] کروپ اخذ شد که در بانک دولتی آلمان سپرده شده است. به این طریق شاه سابق [رضا خان] در ظرف ده سال آخر سلطنتش علاوه بر شصت میلیون دلار که چهارده سال پیش داشته است در حدود سیصد میلیون دلار به بانکهای خارجی انتقال داده است که با این مبلغ فوق‌الذکر سابق سیصد و شصت میلیون دلار آمریکایی و یا قریب یک میلیارد تومان می‌شود.

شاه سابق [رضا خان] در حین فرار از ایران در یزد از پسر هراتی معروف پرسیده بود «آیا دارائیت به پانصد میلیون رسیده است؟» (البته مقصود او دلار بود. زیرا تومان در نظرش جلوه نداشت)

از فحوای کلام او چنین برمی‌آید که پانصد میلیون هدفی بود که رضاخان برای خود تعیین کرده و از عدم وصول بدان میزان متاسف بود و می‌خواست ببیند آیا کسی دیگر از ایرانیان به آن هدف رسیده است یا خیر؟ باری این یک میلیارد تومان مطابق صلح نامه متعلق به دولت ایران است.

با سیصد و شصت میلیون دلار می‌توان تمام خطوط آهن فرعی ایران را کشید. می‌توان قسمت اعظم اراضی مالکین را خرید و به زراعین تقسیم کرد و با وضع قوانین لازم سرمایه‌های جدید را بسوی هدف صنعتی کردن کشور متوجه نمود. می‌توان و می‌توان خیلی کار کرد.

فقط برای وصول آن نخست باید ملت حاکم بر سرنوشت خود باشد و یک پارلمان و دولت ملی داشته باشیم.

(نقل از «داد» شماره ۲۵۵ که روزنامه «آزیر» نقل کرده است.)

پاسخ دربار به شایعات

یادداشت اداره

حقیقت امر این است که ما دارایی اعلیحضرت سابق را خیلی بیش از اینها تصور می‌کردیم. شرحی که از طرف دربار به نخست وزیری راجع به شایعات فوق نوشته شده و ذیلا از روزنامه اطلاعات نقل می‌کنیم بیشتر معلوم می‌دارد که چگونه به مثل معروف

رونوشت نامه صادر به نخست وزیری

این نامه از طرف وزارت دربار شاهنشاهی برای آقای نخست وزیر فرستاده شده است:

جناب آقای نخست وزیر

اخیرا انتشارات و گفتگوهایی در موضوع جواهرات سلطنتی و سپرده‌های اعلیحضرت فقید رضاشاه پهلوی در بانک‌های خارج شیوع دارد که از نظر روشن شدن اذهان عموم لازم می‌داند خاطر نشان نماید که در موقع تصدی نخست وزیری مرحوم فروغی در این خصوص از مقامات صلاحیت دار داخلی و خارجی تحقیق به عمل آمده بود و در نتیجه معلوم نگردید که اعلیحضرت شاهنشاه فقید (غیر از اموال منقول و غیر منقولی که در ایران مالک بوده و در تاریخ ۲۸ شهریور و ۴ مهر ۱۳۲۰ کلیه اموال خود را به اعلیحضرت همایون شاهنشاه محمدرضا شاه پهلوی انتقال داده‌اند) در بانک‌های خارجه سپرده‌ای موجود بوده باشد حتی اعلیحضرت فقید برای تامین هزینه زندگانی خود در جنوب آفریقا نیز از ایران وجه می‌خواستند و برای اعلیحضرت معظم لها برات می‌شد.

اینک بر حسب امر مبارک ابلاغ می‌نماید که جنابعالی رسماً ماموریت دارید برای کشف کامل قضیه مجدداً تحقیقات و کنجکاوی‌های لازم نزد مقامات صلاحیت دار و مطلع بعمل آورده و دربار شاهنشاهی را از نتیجه در اسرع وقت مستحضر فرمائید زیرا چنانچه در موقع انتقال اموال منقول و غیر منقول به اعلیحضرت همایون شاهنشاهی در بانک‌های خارج وجهی موجود بوده باشد چون طبق سند انتقال نامه به اعلیحضرت همایون شاهنشاهی تعلق دارد باید عیناً به ایران منتقل گردد.

(نقل از روزنامه «اطلاعات» تهران)

مجله آینده ، جلد سوم، چاپ دوم ، تهران - ۱۳۵۲

آدرس مطلب :

<https://www.cafetariikh.com/news/۳۰۴۲۳/ایران-خارج-بانک‌ها-پ-شاه-رضا-پ-دارایی/۳۰۴۲۳>